

DAN ARHITEKTOV 2024

UMETNOST POSLUŠANJA

4. OKTOBER 2024
NOVO MESTO

Jernej Prijon, predsednik ZAPS

Letos mineva dvajset let od začetka delovanja Zbornice za arhitekturo in prostor Slovenije kot samostojne strokovne zbornice. Obletnice so čas, ko se spomnimo ključnih dogodkov, izpostavimo dosežke in se opomnimo na naloge, ki so pred nami.

Ali je bila ustanovitev samostojne zbornice uspešen projekt, ki je izpolnil pričakovanja članov in družbe? Poglejmo nekaj števil. Trenutno ima zbornica 1.724 članov, kar je za skoraj 40 % več kot ob začetku delovanja. Redno zaposluje šest oseb, kar je glede na začetni dve veliko povečanje, hkrati pa je članarina v primerjavi s tisto iz leta 2004 realno nižja za 14 %. Večji obseg dela, ki ga ima zbornica zaradi svojih pooblastil in drugih nalog, opravimo z manjšimi stroški kot na začetku. Racionalnost delovanja je ves čas pomembna odlika zbornice. V prvem petletnem obdobju organiziranja javnih natečajev je ZAPS pripravil v povprečju sedem natečajev na leto, zadnjih pet let pa povprečno število organiziranih natečajev presega dvanajst, s čimer sodimo med države z največ javnimi arhitekturnimi natečaji glede na število prebivalcev v Evropi.

ZAPS je nastal z izločitvijo matične sekcije arhitektov in krajinskih arhitektov iz tedaj skupne Inženirske zbornice Slovenije. Ta ločitev je nekatere stvari olajšala, a je hkrati zmanjšala operativno povezanost s poklici, s katerimi moramo sodelovati pri skupnih nalogah. V ohranjanju povezanega delovanja smo bili včasih bolj, včasih manj uspešni. V zadnjem obdobju je sodelovanje z inženirsko zbornico ponovno intenzivnejše, kar je rezultat obojestranskega zavedanja o nujnosti našega sodelovanja.

Že od ustanovitve zbornice je bila ena od prednostnih želja naših članov uveljavitev enotnega cenika. Pooblastilo zbornici za strokovni nadzor nam v kombinaciji s

standardi za naše storitve končno omogoča vzpostavljanje urejenega trga s predvidljivimi cenami storitev.

Uspeva nam uspešno dolgoletno izvajanje javnih natečajev, ki predstavlja vzorno prakso iskanja prostorskih rešitev za velike javne investicije v širšem okolju.

Na vsakoletnem dogodku Dan arhitektov, ki vključuje tudi veliko razstavo del naših članov, se že od začetkov samostojnega delovanja zbornice podeljujejo stanovske nagrade zlati svinčnik. Te so se vzpostavile kot za Plečnikovimi priznanji najrelevantnejše strokovno priznanje na področju našega delovanja.

Zbornica je aktivno sodelovala pri sprejetju Zakona o arhitekturni in inženirski dejavnosti ter pri oblikovanju arhitekturne politike Slovenije z naslovom Arhitektura za ljudi. Bila je pobudnica večletnega skupnega delovanja strok pri urejanju prostora v okviru projekta Odgovorno do prostora! Velik dosežek je tudi uvedba rednih izobraževalnih dogodkov.

V zadnjem letu smo aktivnosti zbornice razširili z rednimi mesečnimi javnimi dogodki Zbori ZAPS, na katerih člani skupaj z vabljenimi zunanjimi strokovnjaki obravnavamo aktualne prostorske teme. In letos poleti je v pobudi, pri kateri je sodeloval tudi ZAPS, ustavno sodišče pojasnilo, da arhitekti smejo voditi gradnjo, kar nam je bilo do nedavnega onemogočeno.

Zbornica ima dvojno vlogo, in sicer ščititi javni interes na področju urejanja prostora in hkrati ščititi interese svojih članov. To dvoje se večinoma lahko dopolnjuje. Zbornici se je v vseh letih delovanja uspelo izogibati nevarnosti, da bi v javnosti izgubila verodostojnost z bojem za pogoje dela članov na račun javnega interesa.

Danes je Zbornica za arhitekturo in prostor Slovenije prepoznana kot ugledna in zaupanja vredna organizacija, tako med svojimi člani kot tudi pri državnih organih in v javnosti. Nedvomno je upravičila svoj obstoj in s svojim delovanjem konstruktivno prispeva k delovanju stroke in družbe. Ponos je razumljivo čustvo, ko govorimo o svojih dosežkih. Vendar lahko včasih zamegli njihov kontekst. Preveč lahko izpostavi posameznike na račun ekipe oz. članov, ki so pomembno prispevali k uspehom. Včasih tudi na račun razumevanja širših družbenih procesov, v katerih se je zgodil določen konkretni dosežek.

Stroke, združene v naši zbornici, so v zadnjem stoletju doživele veliko transformacijo. Namesto strokovnjakov, ki pokroviteljsko pokažejo, kako je treba graditi, imamo danes vlogo zagovornikov, ki načrtujejo z namenom uresničevanja skupnih interesov. Naša družbena vloga se je spremenila in stari načini ne delujejo več. Predstava, da naj bi bila stroka nad politiko, ne deluje. Vsi procesi so tudi politični – in tega se moramo zavedati, z vsemi pozitivnimi in negativnimi posledicami.

Družba je neprestano na pomembni preizkušnji, kar zadeva uporabo prostora, in strokovnjaki imamo nujno znanje za spoprijemanje s temi izzivi. Naša naloga je, da

VEGOVA 8
1000 LJUBLJANA
SLOVENIJA
+386 1 24 20 670
ZAPS@ZAPS.SI
WWW.ZAPS.SI

IDENT ŠT. ZA DDV
SI10754938
MAT. ŠT. 1913433

smo v komunikaciji z javnostjo, institucijami in politiko še prepričljivejši; da smo razumljivi komunikatorji; da izpostavljamo relevantne probleme in predlagamo smiselne rešitve, ki so pogosto na stičišču javnega in zasebnega interesa. V teh procesih nismo edini in pogosto tudi ne ključni akterji. Naslov letošnje konference, Umetnost poslušanja, je tako za ta čas izjemno primeren. Zavedanje, da politika ni naš nasprotnik, ampak naš sogovornik in naročnik, nam bo na tej poti v veliko pomoč.

Delujemo v novih, spremenjenih okoliščinah. Od nas se pričakujeta vživljanje v politično realnost in odprtost za izzive urejanja prostora v času podnebnih in družbenih sprememb. Če se bomo zavedali te svoje vloge, bomo tudi slišani in cenjeni. Družbeno priznanje, ki ga pogosto pogrešamo, se bo pojavilo kot rezultat našega konstruktivnega delovanja v teh novih okoliščinah.

VEGOVA 8
1000 LJUBLJANA
SLOVENIJA
+386 1 24 20 670
ZAPS@ZAPS.SI
WWW.ZAPS.SI